

WESTBEEEMSTER, KAASMAKERIJ DE TIJD

INTERVIEW

IN GESPREK MET DE ARCHITECT

Bastiaan Jongerius • Bastiaan Jongerius Architecten

KAASMAKERIJ DE TIJD & HET THEMA DIALOOG

Bastiaan Jongerius [BJ]: 'Onze opdrachtgever, een coöperatie van veehouders, is al sinds het droogleggen van de polder in de het begin van de zeventiende eeuw geworteld in dit gebied. In 1999 is de Beemster door Unesco uitgeroepen tot Werelderfgoed. In een meervoudige opdracht werd ons gevraagd om een plan te maken voor een nieuwe kaasmakerij, die een duidelijke schaalvergroting in het landschap zou betekenen. Onze eerste stap was om veel over de Beemster te gaan lezen en om er heen te gaan: fietsend door de regen, de wind en met felle zon. Op die manier leerden we het DNA van het landschap kennen.'

'Het ontwerp moest niet alleen de dialoog kunnen aangaan met het beschermde landschap, het moest ook inspelen op eeuwenoude tradities van bouwen en de inrichting van het landschap. Dat alles in samenwerking met de coöperatie en de kwaliteitscommissie van de Beemster. Het uitgangspunt was de strategie van "behoud door ontwikkeling". Wij hebben geprobeerd om het ontwerp inhoudelijk en bouwkundig in verhouding te brengen met de bestaande typologieën en methodieken, waaronder het concept van de stolpboerderij. Daarbij hebben we gebruik gemaakt van technieken die bij de totstandkoming van de Beemster in het zijn ontwikkeld, zoals perspectief en geometrie. De Beemsterpolder is een ingenieurlandschap en dat zie je ook in de Kaasmakerij als ruimtelijke, geometrische constructie terug.'

"DE ARCHITECT IS REGISSEUR VAN HET ONTWERP- EN BOUWPROCES"

(uitspraak van Abe Bonnema)

BJ: 'Daar ben ik het heel erg mee eens. Bedenken en maken: het is allebei belangrijk. Als een ruimte niet goed bedacht is, wordt het nooit architectuur. Maar als een ruimte wel goed is bedacht, maar niet goed is gemaakt, voelt ook niet goed. Alsof er iets niet goed gevallen is, alsof iets niet klopt.'

'Voor mij gaat architectuur over vakmanschap, innovatie en esthetiek. Ons oog analyseert, we zien en voelen of een gebouw goed in elkaar steekt. Met vakmanschap krijg je dat voor elkaar. Innovatie maakt dat we buiten de gebaande paden treden, nieuwe oplossingen bedenken, ons laten inspireren. En uiteindelijk draait alles om schoonheid: proporties, materialen, licht, routing, ruimtelijkheid, etcetera.'

'Vakmanschap moet je leren. Ik heb er zeker vijf jaar over gedaan na mijn afstuderen, want tijdens mijn studie was er weinig aandacht voor. Daar ging het om concepten, de maakbaarheid was een ondergeschikt aspect. Langzamerhand is er meer aandacht voor gekomen en zijn er steeds meer vakgenoten, generatiegenoten, die vanuit gegevenheden van de traditionele bouw op een nieuwe manier de schoonheid van het maken laten zien. Bij de studenten van nu merk ik dat er ook wel interesse voor het maken is, maar dat een grote maatschappelijke betrokkenheid de boventoon voert.'

'Ik vergelijk het ontwerpproces wel eens met een snelkookpan. Je verzamelt alle ingrediënten, doet die bij elkaar en probeert ze een plaats te geven. Afhankelijk van

het specifieke project zijn daarbij een bepaalde ingrediënten richtinggevend. Bij het project in Westbeemster waren dat de locatie en de identiteit van de opdrachtgever: het gegeven van de trotse kaasmaker in het beschermde landschap.'

“FUNCTIONALISME HEEFT DE EEUWIGHEID” (uitspraak van Abe Bonnema)

BJ: 'Dat is een goede quote! Als architecten hebben we een dienend beroep met een artistieke waarde. Een gebouw is niet goed als het niet functioneert. Omgekeerd is het zo dat het functioneren van een gebouw een wezenlijk aspect is van goede architectuur.'

'Als stroming is het functionalisme - of modernisme - misschien wat ver doorgetrokken. Als je alles ophangt aan het functioneren, geeft dat zijn beperkingen. Soms is het goed om een andere - minder functionele - oplossing te kiezen. Een voorbeeld? Neem een taatsdeur: vaak groot en onhandig, onpraktisch. Maar het is prachtig dat je geen kozijn hebt, de beweging is groots en je creëert er mooie overgangen tussen ruimten mee.'

'Er zijn mooie voorbeelden van niet-functionele gebouwen, waar we als studenten uren over konden filosoferen. Zo herinner ik me een trap in een plan van Venturi, die naar een deur ging die nergens toe leidde. Fascinerend. Maar als architect sta ik met beide voeten op de grond. Voor mij ontleent architectuur ook schoonheid aan het gebruik.'

DE BETEKENIS VAN DE ABE BONNEMA ARCHITECTUURPRIJS EN DE NOMINATIE

BJ: 'Het gedachtegoed van Bonnema - over het maken van goede gebouwen tot in het detail en in een dialoog met het landschap, de typologie en in het proces - vond ik heel goed bij dit project passen.'

'Een verwantschap met het oeuvre van Bonnema zie ik niet direct in mijn eigen werk: het gebouw voor Nationale Nederlanden vind ik wat hard, al zit er wel een duidelijke plasticiteit in de vorm. Het interieur heb ik wel als prettig onthouden, met goede lichtinval en ruimtelijkheid. Ook het woonhuis van het echtpaar Bonnema in Hardegaryp heb ik bezocht en dat sprak me zeer aan. Het was degelijk en mooi gemaakt, bijzonder door de vrije gevels, de goede plattegrond en prachtige lichtinval.'

'De nominatie - en de Abe Bonnema Architectuurprijs als geheel - is een feestje. Voor de naamsbekendheid van het bureau en het project is zo'n nominatie heel goed. Het dagelijkse architectenleven is vaak een strijd: de architectuurprijs zet het vakgebied weer even in het zonnetje.'

Tekst door Caroline Kruit, opgemaakt na een gesprek op 9 november 2015 met Bastiaan Jongerius.

QUOTES

Bastiaan Jongerius: 'Ik vergelijk het ontwerpproces wel eens met een snelkookpan. Je verzamelt alle ingrediënten, doet die bij elkaar en probeert ze een plaats te geven. Afhankelijk van het specifieke project is daarbij een bepaald ingrediënt richtinggevend.'

Bastiaan Jongerius: 'Als architecten hebben we een dienend beroep met een artistieke waarde. Een gebouw is niet goed als het niet functioneert. Omgekeerd is het zo dat het functioneren van een gebouw een wezenlijk aspect is van goede architectuur.'

“DE ARCHITECT IS REGISSEUR VAN HET ONTWERP- EN BOUWPROCES” (uitspraak van Abe Bonnema). Bastiaan Jongerius: 'Daar ben ik het heel erg mee eens. Bedenken en maken: het is allebei belangrijk.'